

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: Skytts Adress:
 Socken: Trälleborg Berättat av: f.d. småskollärarinnan
 Fröken Sofia Svensson
 Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

Adress: Västergatan 48, Trälleborg. Födelsedag: 14/9

Ehrenbusch.	s. 1.
Albäckafrun.	s. 2.
Knös.	s. 3.
Sotare-Blomma.	s. 5.
Brita och Beata - tiggare.	s. 6.
Anders Gås - ett original.	s. 7.
Bäckhästen.	s. 8.
Spöken.	s. 9.
Trollstenen.	s. 10.
Skrämna barnen.	s. 11.
Läkplatser.	s. 12.
Födelsedagar.	s. 13.
Skarpskytteföreningarna.	s. 14.
Utvärdshus.	s. 14.
Ta in krut.	s. 14.
Skatgillen.	s. 14.
Namnsdagar.	s. 14.
Marknader.	s. 15.

Karl XII-huset.	s. 16.
Gatuliv.	s. 17.
Kattebäck.	s. 18.
Trälleborgs stadsnamn.	s. 18.
Trälleborgs kopparportar.	s. 18.
Tornväktarna.	s. 19.
Lykttändare.	s. 19.
Trälleborg i äldre tid.	s. 20.
Trälleborg i äldre tid.	s. 20.
Så-gillen.	s. 21.
Höstagillen i Trälleborg.	s. 22.
Nyåret.	s. 23.
Trettondagen.	s. 24.
Tjugondagen.	s. 25.
Vårfrudagen.	s. 26.
Fastlagen.	s. 27.
Påskan.	s. 28.
Valborgsmässoafton och 1:a maj.	s. 30.
Kristihimmelfärdsdagen.	s. 31.
Pingst.	s. 32.
Trefaldighet.	s. 33.
Midsommar.	s. 34.
Ljusinbrinningsfesten okänd.	s. 36.
Mårten.	ms. 37.

M. 7599:1-42.

Lucia.

s. 38.

Julen.

s. 39 - 42.

ACC. N:R.

No. 7599 : /.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin.....
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson.....
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg.....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ehrenbusch.

-Han körde med sina hästar eller bockar genom alla Trälleborgs gator julnatten kl. 12. Han körde till Aby. Inga barn vågade då titta ut. Men sedan dess har jag varit i kyrkan och sett hans gravkor. Ehrenbusch var en gång i sjönöd och då räddade han sig på skaklarna. För att få ligga i Trälleborgs kyrka testamenterade han gårdar till kyrkan. Han hade varit i Skanör en gång men åkte ned i isen. De körde ofta på isen på den tiden. Han skämpte verkligen gårdarna.

Den som såg Ehrenbusch skulle omkomma i sjön, sade man.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. No. 7599:2.

Landskap: Skåne Upptecknat av: ..Walter Welin.....
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson.....
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg.....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Albäckafrun.

-Där bodde en fru inunder bron. Om där var någon som kivade med henne, så hade hon förmågan att dra dem ner i djupet. Hallemöllaren hade en gång gjort något galet, så att frun drog honom ner i djupet. Kvarnen brann upp. Mjölaren kom aldrig tillbaka. Under månljusa nätter brukade Albäckafrun visa sig. På den tiden måste alla förbi, som som skulle till Skanör och Falsterbo. Min far körde med bröd till Skanör och Falsterbo - de hade nämligen inget bageri i Skanör och Falsterbo. Hjulen trillade av vagnen, ifall de inte ville bjuda henne på sprit - de körde nämligen rätt mycket sprit också under dessa spritsmugglingens glansdagar.

Den som gjort sig ovän med Albäckafrun fick ideligen gå runt kvarnen tills han besvurit sig till något ont.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7599:3.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Knös.

Knös var vi barn också rädda för, men han var inte så farlig. Vi klädde en gång ut honom i hög hatt med blommor i. Det var en midsommar. Han låg ofta hemma hos oss här i Västergatan 48 eller gamla "65:an" som det hette då på den tiden. Den där gången som vi klädde ut honom kallade vi på skämt honom för "majstången". Det var borta vid Frennesens kvarn.

Studenterna i Lund narrade honom att gå över till Köpenhamn. Studenterna i Lund narrade honom också en annan gång. De beställde biljett till honom, och så knuffade de in honom i en d a m-kupé, och givetvis kunde Knös inte låta bli damerna. Han hade s.k. hemortsrätt i Mellan-Grevie. Där brukade han bo hos min moster, Per Anders. Knös var en herre som gärna skröt med att han träffat både kungar och prinsar. Han var både slög och enfaldig, både näsvis och rolig. I mat och dryck var han omåttlig. Han kunde äta ett helt bröd som om det var en brödskiva. I Ö.Värlinge åt han en gång så mycket risgröt han ville, och se'n fick de trilla honom en hel timme. Nils Fredriksson Könsö, som han hette, gick mycket i Börringetrakten, ja, i hela Skytts, Oxie och Vemmenhögs härad. Det gick rysligt många historier om Knös. I Köpenhamn frågade han t.ex. var han kunde få köpa pengar

-Jag är en riktig människa. Jag är svensk och heter Nils Fredriksson Knös, sa' han till varenda människa som han mötte.

Han fick fattigunderstöd från Mellan-Grevie, och han dog också i Mellan-Grevies fattighus. Han brukade gå omkring och spela på dragspel. De dansade i gårdarna när han spelade. Han var känd på hela Söderslätt. Men han var inte skicklig i någonting

forts.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M 7599:4

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Knös forts. 2.

utom i att äta. När han kom till en gård, talade han gärna om hur fint han legat på det föregående stället som han gästade. - Där låg jag mellan spetsprydda lakan, jag fick sitta till bords med husbonden, jag fick snaps etc., sade han.

Jag var mycket god vän med Knös. Han hade alltid rött band om hatten och helst också en fjäder i huvudbonaden. Han gick mycket gärna i hög hatt.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R No. 7599:5

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sotare-Blomma

brukade de äldre skrämna oss barn med. Men aldrig med busen.
Busen - det var Sotare-Blomma, som gick och bettlade med
fru och pojke.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. Mo. 7599:6.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Brita och Beata

kom sent på kvällarna och ville ha bröd. Beata var en dotter.
Folk kallade dem för Britas-Beata. Det var mor och dotter.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7599:7.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Anders Gås

på Tre Lejon var också ett Trälleborgsoriginal. Han gick och sopade gatan och utförde gårdssysslor. Barnen skällde på honom och kallade honom för Anders Gås.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. Ma. 7599:8.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bäckahästen

visade sig vid Slussen. Jag har själv sett Bäckahästen. Den växte och växte, men så blev den liten igen, och så växte den igen. Det var mest söndagsbarn som kunde se den. Han tog barn och sprang med dem i djupet. Ett barn blev en gång, trodde man, sänkt av Bäckahästen, och sedan sattes en varningstavla upp. Bråddjupet var som en brunn. De gamla satte ofta Bäckahästen i förbindelse med varulvarna. Här var en gammal man, Kassalamannen, som var en varulv. Han var far till fru Severin Möller. Med honom skrämde de oss barn. Han hade vita vantar om vintern. Han må s t e ha vita vantar, eftersom han s l a g i t s med Bäckahästen. Folk trodde att Bäckahästen höll till både vid Albäcksån och vid Slussen i Trälleborg.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7599:9

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Spöken.

-När jag kom ut som lärarinna till Onslunda, var jag bara 17 år. Jag skulle då bo i själva skolhuset, en stor byggnad. Medan första natten hörde jag underliga ljud. En god vän till mig, fru Malmgren, hälsade på mig, och jag råkade gå upp på vinden. Där stod en Maria-bild och en Frälsar-bild. Sedermera sattes bilderna tillbaka i kyrkan, och det spökade inte mera.

I Ö.Vemmerlöv spökade det i "spökgården". Vi låg i en kammare. Vid sidan om var en väldig sal, och jag vaknade om natten och hörde underliga ljud.
-Är det främrat i rummet bredvid?, frågade jag min rumskamrat.
-Nej, svarade hon.
Det hördes ljud precis som om det varit mycket folk där inne. Det lät som om man öppnade skänken, och jag hörde tydligt hur de slog kortlapparna i bordet. Detta upprepades natt efter natt. En gång såg vi skepnader mellan djuren i stallet.
-Är fröken söndagsbarn?, frågade den nye arrendatorn en dag. Jag kan tala om en sak för fröken, och det är att den förre arrendatorn var falskspelare.
"Spökgården" var mycket obehaglig. När vi t.ex. kom dit, öppnades portarna av sig själv. Prostén Sjöstedt hade också hört talas om att spökade där, men själv hade han aldrig legat på gården.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7599 : 10.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Trollstenen.

-Intill Albäcksån låg "trollstenen. Där dansade trollen, men Albäckafrun tålde inte trollen. Stenen lyfte sig på guld-
pelare när de dansade och när de firade glädjefester över
att de inte såg Albäckafrun.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

7599 : 11.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Vad skrämde de barnen med?

1. Severin Möller Se Bäckhästen.

2. Ehrenbüsch

Men inte sotaren. Inte heller busen men väl Sotare-Blomma
Se detta.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. No. 7599:12.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin

Härad: Skytts Adress:

Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson

Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lekplatser.

Östra delens ungdom höll till på Glädjebacken med fornminnes-
högen. Västra delens ungdom var vid Friheten eller Kruthuset
/en handlare förvarade där krut/.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7599:13.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress: _____
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Födelsedagar.

-Vid alla födelsedagar hade vi krusbärsgröt, och det kallade vi växegröt, sannolikt emedan vi skulle växa bra under det kommande året.

H. C. '19

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. M. 7599:14.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skarpskytteföreningarna

hade alltid sina sammankomster vid julen

Utvärdshus

Liljeborg var det mest besökta på sommaren.

Tä in krut.

I Österlen tog folk ofta in k r u t, när de voro sjuka. En gammal gumma från östra Skåne, som jag kände mycket, hade legat i ett betfält och blivit sjuk, och hon talade om att hon tagittin krut.

Skatgillen.

har jag inte hört talas om.

Namnsdagar

firades aldrig här nere.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

M. 7599:15

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin

Härad: Skytts Adress:

Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson

Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Marknader.

-Vi hade två stora marknader i Trälleborg, midsommarmarknaden och mikaeli-marknaden. På Gamla Torget stod endast slaktare och krukmakare. Kreaturen stod där nu Lennart Hansson har sitt hus. De andra stod vid Algatan ända upp till apoteket. De övriga affärsmännen hade inga bestämda platser. Kreaturen slet sig ibland lösa och sprang upp bland lerkärlen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 7599:16

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Karl XII-huset.

-I det nu nedrivna Karl XII-huset, som låg vid hörnet av
Klostergränd och Gamla Torg, bodde en gång Gustaf IV Adolf.
Karl XII for däremot direkt till Ystad.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7599:17.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Gatuliv.

-Här i Trälleborg satt vi förr i tiden rätt mycket på trappor-
na om kvällarna, inte minst här på Västergatan. På Gamla Torget
var en pump, där nu "prästens tvättekär" står. Där hämtade in-
vånarna sitt vatten och snappade upp alla nyhter.

Skriv endast på denna sida!

ACC. Nr. M. 7599 : 18.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress: _____
Socken: Trällebörg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trällebörg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kattebäck

var en bäck som rann där nu sockerbruksrännan går. Sitt namn hade rännan fått emedan de förr brukade sänka kattor där.

Trällebörgs stadsnamn.

-Trällebörg är trälarnas borg, det har jag hört av min mormor, men överlärare Lindal förkastar den teorien. Han menar, att Trällebörg betyder "tre lejons borg". De ha hittat ett gammalt vapen med 3 lejon på.

Trällebörgs kopparportar.

Kopparportarna bortfördes från klostret och sänktes i Hafgärdssjön, som ligger i närheten av Börringe. Endast sådana kalvar som bara fått mjölk kunde dra upp portarna. På dessa kopparportar var där 3 lejon. Mormor berättade det för mig. En gång försökte de dra upp portarna, men kalvarna hade fått fast föda, och därför gick det inte.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR. M. 7599:19.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress: _____
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Tornväktarna

skrek ut timmarna förr. Klockan nio ringde de, och varje kvart efter 9 tutade de hela natten. De slutade först kl. 12. Väktaren bodde i Västergatan och hette Måns Väktare.

Lykttändare.

-Den som tände lyktorna hette Nils Lykttändare.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

M 7599: 20

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin.....
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson.....
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg.....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Trälleborg i äldre tid.

-Gatan var så smal, att min mormors far, Nils Pålsson, hade en del bekymmer. Hans näsa var nämligen så stor, att när han gick i solskenet, så syntes hans stora näsa som skugga så fruktansvärd, att folk skyndade sig in genom halvdörrarna. Skuggan syntes på husväggarna. Han var en myndig man och bodde invid prosten Sadh. Prosten Sadh var en herre som inte gärna böjde sig, men min mormors far ville inte heller lyda. En gång stod prosten i predikstolen men upptäckte att Nils Pålsson var i hans veteåker. Plötsligt avbröt han sin predikan och ropade högt åt kyrkotjänaren eller "kuraren" som denne kallades.

-Anders Tuasson - Nils Pålsson är i min vete....
Han stannade mitt i predikan.

På den tiden hade de inte kaffe. I min mormors fars hem hade de inte sett kaffe, men de hade kaffe där i 20 år efter ett kungligt besök, och det berodde på att de inte visste hur de skulle anrätta bönorna. Mormor var född 1806, och mormors far var född 1776.

Mormor berättade också att de förr brukade brygga vin av maskrosblommorna.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7599:21.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Så-gillen.

-Jag har även varit med om så-gillen på landet alldeles in-
till Trälleborg. De hade två så-gillen.
1. när de sått vintersäden på hösten
2. när de sått på våren.
Vid sågillena serverades grisstek. Det var en stående rätt.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. M. 7599:22.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Höstagillen i Trälleborg.

-Här i Trälleborg hade hantverkarna sin egen jordbit, men det fanns också storlantbrukare. Vid Petter Lundbergsgränd bodde t. ex. Severin Möller. Dennes kusin, Jakob Möller, på Norr, som var fader till auktionsförrättare John Möller, hade också ett stort lantbruk. Per Hansson på Kattebäck, som dog i fjol, hade även han lantbruk. Jorden är nu utarrenderad till hästhandlare Bernard Jönsson. Hos Hansson, min släkting, har jag varit upprepade gånger på höstagillen. Märten Jeppson vid Tommarpsvägen hade också stort lantbruk. Och så hade som sagt många hantverkare lantbruk. Nu skall jag tala om hur ett höstagille gick av stapeln i Trälleborg.

Först samlades alla, varefter kaffe med kakor Eringbjöds. Sedan pratade gubbarna och satt för sig själva. Kvinnorna satt för sig. Alla barnen voro med. Huvudrätterna utgjordes alltid av fisk (=lutfisk) och gröt (=risgröt). Fisken kallades "långefisk". Det var alltså likadan mat som under julen. Därtill kom så hemlagad korv, smör och senapssås. Sedan efteråt fick vi stora sockerkakor, bakade i 3-4 "våningar" samt sylt och körsbärsvin. Ibland var det dans efteråt. Kaffet dracks i trädgården.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7599: 23.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Nyåret.

- Vakade ni in det nya året?
- Ja, det gjorde vi alltid.
- Ringdes det nya året in?
- Nej, inte förrän vid sekelskiftet. Men sedan blev det kutym.
- Sköt man in det nya året?
- Ja.
- Avlade man nyårsvisiter?
- Jo, det gjorde de. De gick till varandra.
- Vad åt man till nyårshelgen?
- Alla åt fisk, "långefisk" d.v.s. saltlånga, och gröt både nyårsafton och trettonafton.
- Hade man nyårsbaler?
- Ja, på "Tre Lejon".
- Gick aldrig någon årgång/ordet förklarad/?
- Nej.
- Förekom inte heller blystöpfung?
- Det har jag aldrig hört.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7599 : 24.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress: _____
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Trettondagen.

- Brukade stjärngossar gå omkring i Trälleborg förr i tiden?
- Nej, det har jag aldrig sett några. Men trettonafton klädde de ut sig på landet och gick omkring. De voro maskerade som de vise männen. Eller också tog pojkar kvinnokläder på sig. De hade dock aldrig någon stjärna med sig, när de gick. De gick bara och tiggde.
- Brukade inte Hamnar i Gislöv gå med stjärnan här i Trälleborg?
- Honom har jag aldrig hört talas om förut.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. No. 7599: 25.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin.....
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson.....
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg.....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Tjugondagen.

- Hade man Knutsbaler eller tjugonbaler här i Trälleborg?
- Nej.
- Plundrades granen?
- Ja, det gjorde man däremot.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7599:26.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Vårfrudagen

- Firades vårfrudagen på något särskilt sätt?
- Nej.
- Ät ni aldrig våfflor eller gädda?
- Nej.
- Skulle ni inte lägga er vid dagsljus?
- Jo, det skulle vi.
- Sade man att tranan bar ljus i säng?
- Ja, det gjorde man. Här var mycket med tranor ute på ängarna. Och min mormor sa' dessutom "Tredje torsdagen i Tor träder tranan på Skånes jor".
- Kom tranan med gåvor till barnen?
- Nej.
- Klädde aldrig någon ut sig till trana?
- Nej.

H. C. 14

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

7599:27

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Fastlagen.

-Bröt ni björkris, som ni satte in i vatten, så att det slog ut till påsk?

-Nej. Inte i min barndom. I varje fall inte i mitt hem.

-Risade ni aldrig varandra med ris?

-Jo, det gjorde de i äldsta tid. Det talade min mormor om. Självt har jag dock inte varit med om det. Min mormor var född 1806.

-Ät ni bullar?

-Inte i äldsta tid. Det är en mera uppsvensk sed. För en 30 år sedan minns jag dock att vi började äta bullar vid fastan. Här hade de bullar bara under stilla veckan, på tisdagen. Man åt mera pannkaka än bullar förr. Mor brukade alltid baka plättar vid fastan.

-Slog de katten ur tunnan?

-Ja, det gjorde de alltid nere på Friheten. Där nere var många av våra skolbarn ifrån, och överlärare Severin, som är från Vanstad, brukade säga, att "i Friheten ta de sig så mycket frihet". Nere på Friheten/ett särskilt kvarter/slog de katten ur tunnan. Jag har själv sett det där nere, fast att vi barn voro strängt förbjudna att gå dit ner. De hade en levande katt. De voro därtill utklädda i papper och pappershattar och i de äldres kläder, så att de sågo roliga ut. Min far hade området, där nu kyrkogården ligger, som trädgård på den tiden. Det var bara ungdom och barn som slog katten ur tunnan nere på Friheten. Men de slog också på Gamla Torg fast att jag själv inte sett det. Inomhus förekom dock aldrig kattutslagning.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7599:28.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin.....
 Härad: Skytts Adress:
 Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson.....
 Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg.....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Påsken.

-Känner fröken Svensson till uttrycket dymmel?
 -Ja, det hörde jag som liten flicka. Blå måndag, vita tisdag etc. till skitta lördag -därför att de skulle städa överallt då. Och slutligen var det granna söndag.
 -Hur firades påsken för övrigt?
 -Vid påsken trillade vi alltid "rullarkamper". När vi började skolan talade vi om hur många rullarkamper vi erövrat. Vi sade alltid "trilla ägg". Det var en härlig lek. Vi satte en bräda på sluttning och så tog vi en 5-öring, varefter vi satsade lika många ägg i lika färger, blå, röda etc. en som råkade ägget med slanten fick ägget. Om det inte gick, satsades ett nytt ägg. Att man kallade vissa ägg sockedollor, har jag där- emot inte hört. Alla familjer i Trälleborg hade förr höns. Vi själva hade stor hönsgård. Far hade dessutom mjöläffär och sålde till bagarna. Till påsken hade vi dessutom särskild påskgröt. Vi hade krusbärsgröt, och den äts påskafton. Det före- kom i många hem här i Trälleborg, det vet jag. Långfredagen åt vi alltid fårstek av fjolårslamm. Här nere på Söderslätt åt vi mycket lamm.
 -Ansäg ni att det var farligt att äta mjölkmat långfredagen?
 -Nej, det har jag inte hört. Inte heller hade vi någon korn- grynsgröt.
 -Hur färgades påskäggen?
 -I lökskal. När jag kom till skolan och hade röd- och blå- färgade ägg, så tyckte alla mina kamrater, att äggen voro underbara. De färgade också i kaffe sump. Påskafton äts alltid ägg. Vi fick inte annat.

forts.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7599:29

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Påsken forts. 2.

- Talade aldrig någon om påskharen?
- Nej.
- Klädde ni ut er under påsk
- Nej. Det var mer vid fastan, vid kattutslagningen.
- Fäste ni inte heller stegar och ugnsrakor på ryggen på folk på skärtorsdagen?
- Jo visst. Vi klippte långa remsor, som vi hängde på ryggen. Den seden var mycket vanlig i Österlen.
- Tände ni upp påskeldar?
- Nej.
- Skulle ni hålla er i stillhet på långfredagen?
- Ja, alltid.
- Skulle man då vara svartklädd?
- Ja.
- Flaggades på halv stång?
- Aldrig i äldsta tid. Det började man med först för 25 år sedan.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

No. 7599:30.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Valborgsmässoafton och 1:a maj.

-Var första maj den första vårdagen?

-Ja.

-Bar ni maj i by?

-Inte här, men i Österlen har jag själv sjungit med i Onslunda (efter Odins lund). Det var 1891. Vi fick ägg och pengar, och efteråt drack vi äggtoddy, dock utan sprit.

Vi nöjde oss med vispade ägg, men det var gott det med.

-Drack karlarna mærg i benen?

-Ja, det gjorde de. Min far använde dock inte sprit.

-Var drack de mærg i benen?

-De gick till "Norden" mitt för krukmakare Persson. Där var mest lantbrukare. Men så hade vi "Fördärvet" vid Stadshotellet nere vid sjön, "Tre Lejon" och krogen "Petter Pott" vid Norregatan. En sistnämnda var dock en riktig buskrog, så där har jag ingen erfarenhet ifrån.

-Drack ni björksav?

-Nej. Här var inte så mycket björk. Här var bara bok.

-Tände ni upp majeldar ute i det fria?

-Jo litet nere vid sjön?

-Även i äldsta tid?

-Ja.

-Uppfattades 1:a maj som festdag?

-Inte före arbetarrörelsen.

-Företogs utflykter 1:a maj?

-Inte första maj. Det var först när boken slagit ut, alltså till pingst, och då tog man till Bökeberg. Dessutom var det tivoli vid Skåre, och all ungdom från Trälleborg tog dit ut. Där var alla möjliga sorters nöjen med taskspelare etc.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7599:31.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Kristihimmelsfärdsdagen

firades inte alls på något sätt. Inga utflykter till någon källa, inte heller första metardagen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7599:32.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Pingst.

-Tog ni in grönt eller kvistar till pingst?

-Ja.

-Klädde ni sängarna med grönt?

-Som liten flicka minns jag att pigorna satte upp löv i pigkammaren bakom sängarna. Det var i Mellan-Grevie.

-Gav barnen föräldrarna en krans?

-Nej.

-Företogs några utflykter från Trälleborg vid pingsten?

-Ja, alltid till Bökeberg. Alla familjer for till Bökeberg pingstdagen, ty då var där lugnt. Men 2 dag pingst for ungdomen, ty då var där nöjen.

-Klädde aldrig någon ung flicka ut sig till pingstbrud?

-Nej.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 7599:33.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Trefaldighet

firades inte alls på något sätt.

°
Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 7599:34

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Midsommar.

-Sade ni bara midsommar?

-Nej, det var rätt många av de gamla förr som sade S:t Hans.
Min mormor sade t.ex. alltid S:t Hans. Hon sade aldrig midsommar som jag hörde. Min morfar dog för övrigt på S:t Hans dag, och hon satt därför svartklädd varje midsommarafton. Det minns jag särskilt.

-Hade man lövmarknad i staden?

-Nej.

-Brukade ni maja?

-Ja, de majade alla förstugor vid alla högtider. Det fanns även de som gjorde det varenda lördag. De hade rätt mycket tegelstensgolv, och då lade de löv på golvet. Först sand och sedan löv.

-Klädde aldrig någon ut sig i grönt?

-Nej, men i Dalarna har jag sett det. I majstängerna hängde de där uppe t.o.m. upp figurer, så att man blev rädd. En rysk fru, som just kommit till Sverige efter ryska revolutionen, fick en gång ett nervöst sammanbrott när hon såg en sådan där figur. Hon kom att tänka på sin avrättade make.

-Förekom midsommarbrudar?

-Nej.

-Midsommareldar?

-Nej. Men majstång. De hade majstång på Friheten, vidare på Glädjebacken, men inte inne i gårdarna. Någon allmän majstång på torget som i våra dagar förekom inte. Nu ha de däremot i Stadsparken.

-Fanns här några berömda spelemän?

-Vi hade t.ex. överlärare Öhrlander, som nu är död. Han var
forts.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7599:35

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Midsommar forts. 2.

ett original och spelade bastuba. Rosén spelade tillsammans med Ohrländer. Det var ett slags mässingkvartett. De spelade på skarpskytteplatsen/nu doktorsvillan för obotligt sjuka/ Ohrländer hade långt skägg och såg ut som en patriark. Överlärare Rosén var och är alltså mycket musikalisk.
-Sov unga flickor på blommor eller bakade de pannkaka med salt i?
-Flickorna plockade gärna en bukett med 12-t o 1 v- sorters blommor i. Det var dock inga bestämda sorters blommor som skulle plockas. Vid midsommar satte man också upp S:t Hansörter i takbjälkarna. Var och en satte upp sin bukett. Den, vars blommor visnade först, skulle dö först, sade man.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N^o. M. 7599:36.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ljusinbrinningsfesten

känner jag inte alls till.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. No. 7599:37.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Mårten.

-Hur firades Mårten?

-Hemma hos oss hade vi aldrig svartsoppa men väl gås. Inte heller hade vi fisk eller gröt. De som inte hade gås, hade ofta lamm, det hörde jag. Här var mycket får nere. I augusti-september hade de sina bjudningar, därför att då var lammen som bäst.

-Kallade man Mårten för lilla jul?

-Nej.

-Ha några föreningar firat Mårten gemensamt här i Trälleborg.

-Nej.

Skriv endast på denna sida!

M. 7599:38

ACC. N:R.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Lucia

firades inte alls förr.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. M. 7599:39.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

✓ Julen.

-Förekom julmarknad i Trälleborg?

-Nej, men väl mickelsmarknad den 24 oktober och midsommar-
marknad veckan innan midsommar. De stal gräsligt på marknaderna.
Min mor blev bestulen på pengar. Där var så mycket folk, att
man inte kunde armbåga sig fram.

-Bakade ni själva också?

-Om vi bakade? Min far hade stort bageri. I bageriet brukade
de reservera en dag åt allmänheten. Men dagen bakade alltså
bagaren ingenting själv. Folk beställde då plats för att baka.
Så och så mycket vetebröd, så och så mycket pepparkakor skulle
de då baka. De hade inga egna ugnar. De hyrde en ugn för baket.
Vi bakade alltid sursött, vörtbröd med äkta vört, vetebröd,
riktigt fint bröd s.k. "siktebröd". Särskilda skalkakor baka-
des när främsta delen av ugnen var fri från eld. Oftast baka-
des dessa av mjölresterna.

-Bryggde ni själva juldrickat?

-Ja, vi bryggde själva. Maltet köptes på malttorkerierna, bl.a.
låg där ett på Norregatan, som ägdes av Anders Andersson.

-Tog ni särskilt julbad?

-Nej.

-Hade ni julgran?

-Vi hade alltid julgran. Vi hade själva granar i parken, men
annars tror jag inte att det var så vanligt med julgran i
äldsta tid. På Rügen träffade jag de som hade bott i Sverige
för mycket, mycket länge sedan, och de hade julgränar precis
som vi.

-Varifrån fick man granarna här i Trälleborg?

forts.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M 7599:40

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julen forts. 2.

-Granarna kom från Bökeberg. De fick fara upp till Bökeberg och köpa dem där. Det gjorde min far. Folk hade liten plats förr. Därför hade de inte heller någon gran. Hemma hos oss brukade vi dessutom sätta en enda gran vid trappan. Vi kapade av grenarna nere vid men endast nere vid. Granen som vi hade inomhus prydde vi sedan med äpplen, pepparkakor, och min mor klippte själv remsor. Kulörta ljus hörde ju också till, men ljushållare fanns inte att köpa, när jag var 9 år, utan min far gjorde själv dessa.

-Förekom julträd före granarna?

-Nej.

-Satte ni upp nek åt fåglarna?

-Vi hade så mycket träd, och där lade vi mjölstoff i lådor åt fåglarna.

-Pryddes rummen med bonader?

-Nej, men det gjorde de i östra Skåne, det har jag sett.

-Lade ni halm på golvet?

-Nej.

-Stöpte ni ljusen hemma?

-Ja, det gjorde min mor. Hon stöpte först talgljus, sedan köksljus och slutligen präsor, 50 cm. långa, vilka voro lämpliga att fästa t.ex. i källaren när man gick dit ned.

-Fick de fattiga julmat?

-Det fick de i allmänhet. Alla som handlade bröd hemma hos oss fick alltid sin julkaka. Alla fattiga fick så mycket bröd de ville. De fick dessutom en flaska saft, så att de skulle kunna koka rödgröt.

-Lade man upp särskilda julhögar?

forts.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 7599:41

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julen forts. 3.

-I östra Skåne förekom det. Julafton satte de på en tallrik alla sorters kött som de hade lagat och dessutom en rågkaka. Det stod till juldagen, då de fortsatte att äta av godsakerna sedan de kommit hem från julottan, alltså resten som de inte orkat med.

-Vad åt ni för julmat?

-Fisk och gröt. Vi hade dessutom alltid skinka. På grund av fars yrke hade vi stor svingård. Vi hade svålen på skinkan, som var lätt rökt. Svingården hade vi uppe i märken på barnhemsjorden, som far arrenderat. Eljest hade de grisar hemma på gårdarna. Överlärare Severins hade alltid 2 grisar.

-Förekom dopp i grytan?

-Nej, men vi hade det likväl i mitt hem därför att far tyckte att det var gott. Folk kom med sina grytor med skinkor, och hela fars ugn fylldes med folks grytor med skinkor i. De kom nämligen inte bara och fick bakat utan de fick även sina skinkor kokta. Hemma hos oss hade vi dessutom alltid g å s på juldagen eller nyårsdagen. Här var så mycket gäss förr.

-Blåstes julen in?

-Nej.

-Ringdes julen in?

-Nej.

-Sköt man in julen?

-Ja, det gjorde man även vid nyåret. Då sköt de ännu värre.

-Gav ni varandra julklappar?

-Ja, i mitt hem förekom det, men det var inte så många saker, men klapparna kastades alltid in. Någon utklädd bock eller tomte förekom inte.

forts.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. M. 7599:42.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin.....
Härad: Skytts Adress:
Socken: Trälleborg Berättat av: Sofia Svensson.....
Uppteckningsår: 1941 Född år 1874 i Trälleborg.....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julen forts. 4.

-Förekom vers på julklappspaketen?

-Nej.

-Gick ni allmänt i ottan?

-Ja, och då hade folk tändt ljus i fönstren. Gamla Torg var underbart att se i år. Seden har nämligen återupplivats. Jag för min del stiger alltid upp och tänder ljus.

-Förekom baler efter julen?

-Ja, det hade de på landet och även här i Trälleborg t.ex. hos Petter Potts och på "Tre Lejon". I hemmen dansade de inte så mycket på den tiden.

-Förekom Staffansgång?

-Nej.

-Trodde man att några övernaturliga väsen voro i farten vid julen?

-Nej, de satte inte ens ut mat till tomten här i Trälleborg.

Skriv endast på denna sida!